

УДК 338.43.02 (477) «199/ 201»

Управлінський чинник розвитку культурного простору етноменшин: зміни 1990-х – 2000-х років

В.М. ПЕКАРЧУК

Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, м. Луганськ, Україна, E-mail: vladimirprkrk@rambler.ru

Авторське резюме

У статті на основі архівних, статистичних матеріалів, аналітичних напрацювань попередників розглянуто місце і роль управлінського чинника у розвитку культурного простору етноменшини протягом 1990 – 2000 – х років. Наукова література, яка включає проблеми участі органів державної влади у культурному відродженні етноменшини лише почасти розглядає проблему напрямків, принципів, характеру управлінських рішень, задіяння відповідних адміністративних інструментів стосовно втілення в практику основ культурно – мистецької політики. Важливість окресленої проблеми зумовлюється, перш за все, необхідністю мати чітке уявлення про механізми розв'язання незалежною державою проблеми міжетнічних стосунків, утвердження принципів багатокультурності, етнонаціональної толерантності та гармонії. З'ясовано основні принципові підходи до створення передумов співпраці виконавчих органів влади і представницькими органами національно – культурними товариствами, по підтримці етнокультурних потреб етносів України. Враховувався фактор наступності та перспективності управлінській діяльності у напрямку вдосконалення принципів такої підтримки.

Значна увага приділена діючому управлінському механізму (мозаїці органів, що займалися фінансуванням, матеріальним забезпеченням, інвестиційними проектами тощо).

Вперше в історіографії на основі специфічного методологічного інструментарію проаналізовано відповідність ухвалених Президентом України, Кабінетом Міністрів України, міністерств і відомствами стратегічним цілям – розбудові соціокультурного середовища етноменшин України. Особлива увага приділена з'ясуванню проблем суспільно – політичної участі етноменшин, закріплення принципів збере-

© В.М. Пекарчук, 2013

ження етнічного простору. Підкреслено, що Кабінет Міністрів України активно сприяв задоволенню етнокультурних потреб етносів, відродженню їх звичаїв і традицій. Значне місце в статті знайшли сюжети присвячені з'ясуванню особливостей діяльності в сегменті культурно – мистецької політики контролюючих органів Верховної Ради України. З'ясовано основні причини появи певних управлінських ям, які стримували реалізацію етноменшинами права на самореалізацію, легітимізацію їхніх представницьких органів.

Ключові слова: етнічні меншини, держава, уряд, управління, влада, громадсько – політичне життя, культура, закон.

Managerial factor of ethnic minority cultural space: changes (1990 – 2000 – years)

V.M. PEKARCHUK

Luhansk state university of internal affairs named after E. O. Didorenka, Luhansk, Ukraine,
E-mail: vladimirprkr@rambler.ru

Abstract

On the basis of archival, statistical materials, analytical inputs predecessors considered the place and role of management factor in the development of cultural space Ethnic minorities during 1990 - 2000 - ies. Nonfiction includes problems of participation of public authorities in the cultural renaissance of ethnic minorities in part addresses the issue of directions, principles, nature management decisions involving relevant administrative instruments regarding implementation in practice of the basics of cultural - artistic policy. Importance designated problem caused primarily by the need to have a clear understanding of the mechanisms of decision independent state problems of interethnic relations, promoting the principles of many cultural, ethnic and national tolerance and harmony. Fundamental approaches to the creation of prerequisites cooperation executive authorities and representative bodies of national - cultural society, the maintenance of ethnic and cultural needs of ethnic groups in Ukraine. We considered the prospect of continuity and management activities in the direction of improving the principles of such support.

Considerable attention is paid to the current management mechanism (mosaic bodies involved in financing, material support, investment projects). At first, in the historiography on the basis of specific methodological tools to analyze conformity issued by the President of Ukraine, the Cabinet of Ministers, Ministry departments strategic objectives - development of social and cultural environment Ethnic minorities of Ukraine. Particular attention is given to explaining the problems of social - political participation of ethnic minorities, ethnic consolidation of the principles of conservation of space. Stressed that the Cabinet of Ministers of Ukraine actively promoted satisfaction ethno-cultural needs of ethnic groups, the revival of their customs and traditions. A significant part of the article is devoted to clarify subjects found features of activity in the segment of cultural - artistic policy of controlling bodies of the Verkhovna Rada of Ukraine. Find out the main causes of certain management pits, that hindered the ethnic minorities the right to self-realization, legitimizing their representative bodies.

Keywords: ethnic minorities, state, government, management, government, socio-political life, culture, law.

Постановка проблеми. У справі забезпечення культурних потреб етноменшин винятково важлива роль належала органам державної влади і місцевого самоврядування. На початку 1990-х років в управлінні культурою етноменшин склалося свого роду двовладдя, тобто відомче дублювання.

Аналіз досліджень і публікацій. На сьогоднішній день ця важлива проблематика в Україні перебуває на стадії початкового висвітлення. Мета і завдання даної розвідки полягають у показі, узагальненні проблем культурної самоідентифікації. Деякі аспекти цієї проблеми одержали фрагментарне висвітлення в роботах В. Наулка, Я. Калакури, О. Курінного, М. Панчука, В. Котигоренка, Д. Табачника, Г. Москала, В.Вороніна, Р. Чілачави, Т. Пилипенко. Вони здебільшого присвячені етнонаціональній структурі українського суспільства, сучасному стану етноменшин, політиці в галузі культури, особливостям процесів етнічного відродження. Особливе значення мала розробка українськими

вченими концептуальних підходів до аналізу в цілому етнокультури як саморегульованої системи, сфери реалізації людських цінностей, теорії етносу тощо.

Метою дослідження є фактори, що впливали на розвиток потенціалу культури етносів, з боку апарату держави та національно - культурних товариств.

Виклад основного матеріалу. В 1994 р. Кабінет Міністрів України розглянув питання про вдосконалення системи управління державних органів з питань задоволення культурних потреб етноменшин України. В рішеннях уряду зазначалося, що система управління включала в себе наявність двох центрів: Міністерство культури через спеціальний відділ культур національних меншин та української культури за кордоном, а також культурно-освітній центр «Дружба», яке займалося питаннями розвитку та відродження культур національностей, які проживали в Україні. До цього залучались галузеві відділи культури, управління, відділи

театрального, музичного, образотворчого мистецтва. Міністерство у справах національностей, міграції та культур, через відділ національно-культурного розвитку координувало, створювало умови для задоволення духовних і освітніх потреб нацменшин, надавало методичну та практичну допомогу в діяльності національних товариств, асоціацій і інших об'єднань. На думку голови Ради національних товариств України І. Левітаса, Міністерство культури займалось українською культурою, а Міністерство у справах національностей – культурою нацменшин [1, с. 11]. Формою співпраці держави і національно-культурних товариств було і державне сприяння проведенню різноманітних фестивалів, конкурсів, національних свят, концертів, днів культури, виставок.

Держава підтримувала імідж видатних художників, допомагала популяризувати їх творчість як в Україні, так і за її межами. З цією метою проводилася виставкова робота. Традиційними ставали всеукраїнські художні виставки до Дня Незалежності України, до Дня художника, «Мальовнича Україна» (в рамках Шевченківського свята «В сім'ї вольній, новій...»), всеукраїнська виставка творів народного мистецтва. Одним з найважливіших серед основоположних принципів етнополітики України був принцип вільного розвитку духовної сфери усіх меншин. Незважаючи на великі труднощі соціально-економічного розвитку, Українська держава всіляко сприяла підтримці етнокультурних потреб національних меншин. І все ж, поетапний процес розвитку культур національних меншин стримувався. Деякі міністерства і відомства неохоче допомагали у здійсненні окремих програм, вбачаючи у них не виправдане дублювання і розпорошення фінансових коштів. [2, арк. 19]

Існуючі принципи і механізми управління культурою все ще зорієнтовувалися на традиційну патерналістську модель підтримки культури; впровадження ж нових форм і методів менеджменту, основою яких була ефективна комунікація всіх ланок і рівнів управління та дієвий зворотний зв'язок, відбувалася вкрай повільно. Невиробленість принципів демократії, слабкий розвиток громадянського суспільства привели до того, що комунікаційний простір України, незалежно від спроб налагодити управління ним, формувалися стихійно, за незрозумілими законами. Відсутність ефективної комунікаційної взаємодії між різними недержавними структурами та гілками влади стала причиною нестійкості функціонування влади, непослідовності в проведенні реформ та розбалансованості основних сфер життєдіяльності українського суспільства.

В 1991 р. Президент України Л. Кравчук доручив створити при Комітеті у справах національностей Державний дослідницький та культурологічний центр національних культур

України з метою розробки і здійснення спеціальних програм творчої, наукової, матеріальної та організаційної підтримки заходів, спрямованих на сприяння розвитку культури і традицій етносів України [3].

Навіть не маючи жодної затвердженої програми розвитку меншин та визначених їх прав у єдиному комплексному законодавчому акті, 22 квітня 1992 р. вийшов Указ Президента України «Про фонд розвитку культур національних меншин України» при Комітеті у справах національностей Кабінету Міністрів України [4]. Алгоритм роботи з національними меншинами передбачав першочергове створення юридичних та організаційних засад для фінансового забезпечення процесів їх відродження. На жаль, Фонд так і не впорався з покладеним на нього завданням, а у 1996 р. взагалі припинив існування. Створення стало свідченням пошуку центральними органами влади способів налагодження співжиття етнічних громад, забезпечити вільний розвиток їх культур. На цей орган з управлінсько-фінансовими функціями, що створювався при Комітеті у справах національностей при Кабінеті Міністрів України, покладалася завдання: акумуляції фінансових і матеріальних ресурсів та інвестування проектів, програми розвитку культур етноменшин. На фонд покладалася низка комерційних завдань. У складі фонду розвитку культур національних меншин діяли програми: «Регіон», «Культурний центр», «Кадри», «Пам'ятник», «Спонсор». Починаючи з 1993 р., фонд розвитку культур нацменшин України, очолюваний О. Олійниковим, реалізовував програми «Регіон» і «Спонсор». Перша передбачала створення та первісне фінансування відділень і представництв фонду в регіонах України із значною долею національних меншин у структурі їх населення. Фонд мав відділення – Донецьке, Закарпатське, Житомирське, Кримське, Одеське, Чернівецьке та представництва – у Дніпропетровську, Житомирі, Кіровограді, Львові, Миколаєві, Харкові. Друга програма передбачала фінансування культурно-освітніх заходів, які проводились національно-культурними товариствами.

З метою активізації діяльності національно-культурних товариств (НКТ), їх інтеграції в етнополітичне життя України Указом Президента України «Питання Ради представників громадських організацій національних меншин України» від 22 липня 2000 р. було затверджено положення по Раді представників національних меншин як консультативно-дорадчий орган при Президентові України. Мета цього органу – сприяння підвищенню ролі громадських організацій національних меншин України в процесі прийняття органами державної влади рішень щодо розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин, поглиблення демократичних засад українського суспільства та забезпечення міжнаціональ-

ної злагоди в Україні. Основними завданнями Ради була підготовка пропозицій щодо сприяння формуванню толерантності та злагоди в міжнародних відносинах; вдосконалення законодавства України стосовно національних меншин, механізмів його реалізації; забезпечення прав меншин, потреб їх етнокультурного розвитку; вдосконалення етнокультурних і гуманітарних зв'язків громадських організацій національних меншин України з країнами їх етнічного походження [5].

Конкретні заходи з утвердження ідей міжнародної злагоди, толерантності у відносинах між представниками різних етносів, підтримки національних культурних традицій були передбачені Розпорядженням Президента України «Про заходи щодо реалізації державної політики у сфері міжнародних відносин, релігій і церкви» (2005 р.) [6].

У 2000-і роки утверджувалася практика участі громадських організацій етнотеншин у виробленні органами державної влади управлінських рішень, які стосувалися питань етнологічного розвитку меншин. З цієї метою були створені й діяли консультативно-дорадчі органи, серед них: Рада Всеукраїнських громадських організацій національних меншин при Державному комітеті України у справах національностей та релігій; Громадська рада керівників освітніх програм всеукраїнських громадських організацій при Міністерстві освіти і науки України; Рада з питань культури національних меншин України при Міністерстві культури і туризму України. Ради представників громадських організацій етнотеншин, на зразок ради при Держкомнацрелігій вже діяли при переважній більшості обласних державних адміністрацій за винятком Дніпропетровської, Тернопільської, Чернігівської обласних і Київської міської. Указ Президента України «Про додаткові заходи з облаштування кримських татар, інших осіб, депортованих за національною ознакою, та їх нащадків, які повернулися чи повертаються на постійне місце проживання в Україні» (2010 р.) спрямовувався на вдосконалення правового регулювання етнологічних процесів [7].

В практику роботи Президента України входило нагородження високими відзнаками діячів культури іноземних держав, що зробили вагомий внесок у двостороннє культурне співробітництво. В 2008 р. Президент України з нагоди Дня Соборності України нагородив ряд культурних діячів Республіки Польща. Зокрема: орденом «за заслуги» II ступеня: Козака С. – керівника кафедри україністики Варшавського університету; орденом «За заслуги» III ступеня: Камінського М.Т. – депутата парламенту Європейського Союзу, громадянина Республіки Польща, Карабовича Т.Б. – доцента кафедри української філології Університету ім. М. Кюрі-Склодовської, Кирилюка І.П. – літератора,

громадського діяча, Лесіва М. – професора Люблінського католицького університету, Літвінюка Є. – письменника, перекладача, Назарука В.І. – доцента кафедри україністики Варшавського університету, Неуважного Ф. – професора Варшавського університету [8].

Чимало представників етнотеншин удостоювалися почесних звань країни. Лише на Волині серед них були: Заслужений артист України Гершензон, Заслужений діяч мистецтв України Т. Рівець (євреї), Заслужений художник України Я. Карел (чех). Уряд України робив чимало заради збереження й розвитку етнологічного різноманіття країни, активно сприяв задоволенню етнологічних потреб етнотеншин, відродженню їх звичаїв і традицій, аматорського і професійного мистецтва, охороні та збереженню пам'яток історії та культури, поверненню культурних цінностей, заснуванню періодичних видань тощо. З проголошенням незалежності розпочалася підготовка кадрів для забезпечення культурних потреб етнотеншин. В 1992 р. відповідно до розпорядження уряду в Київському інституті культури було відкрито спеціальний факультет. За рекомендаціями національно-культурних товариств відбувався перший набір. Київський інститут театрального мистецтва імені І.К. Карпенка-Карого першим почав готувати групи спеціалістів для угорських та єврейських театрів, що працювали в Україні [9]. В 1996 р. Кабінет Міністрів України виділив 320 тис. грн. на будівництво Берегівського угорського театру ім. Дюла Ййеша [10, с. 74].

В 1995 р. у Київському інституті театрального мистецтва ім. І.К. Карпенка-Карого розпочали підготовку спеціалістів для Кримськотатарського музично-драматичного театру.

У підготовці кадрів для кримськотатарського театру, а також підприємств, пов'язаних з виготовленням виробів декоративно-прикладного мистецтва, важливою залишалася роль просвіт і професійної освіти. Зокрема, вирішення цієї проблеми взяв на себе Кримський інженерно-педагогічний університет, створений 1995 р. У його стінах відкрито факультет мистецтв, де готували професіоналів – музикантів, художників, майстрів декоративно-прикладного мистецтва. [11] Структура мистецької освіти в Україні формувалася протягом тривалого часу і являла собою чітко вибудовану вертикаль – від шкіл естетичного виховання до вищих навчальних закладів. [12, с 12]

Комплексні заходи щодо розвитку культур національних меншин України до 2005 р. затверджені урядом 30 січня 2002 р. передбачали: розширення державної підтримки друкованих видань та телерадіоорганізацій, які висвітлюють діяльність національно-культурних товариств та організацій, збільшення часу мовлення мовами національних меншин України, а також надання підтримки зазна-

ченим товариствам у заснуванні періодичних видань із регіональною сферою розповсюдження; створення в краєзнавчих музеях, розташованих в обласних центрах, експозицій, присвячених історії та культурі національних меншин в Україні, які проживають на відповідній території; надання підтримки аматорським творчим колективам, які зберігають, розвивають та пропагують культуру, традиції, звичаї та обряди національних меншин України, залучення таких колективів до участі в реалізації регіональних та загальнодержавних програм культурного розвитку; поліпшення системи підготовки педагогічних кадрів для загальноосвітніх навчальних закладів, у яких викладання навчальних предметів здійснюється мовами національних меншин України, а також забезпечення навчальних закладів відповідними підручниками, посібниками, методичною літературою; організацію всеукраїнського конкурсу «Кращі книжки – дітям України» за участю письменників – представників національних меншин України; створення в місті Києві Центру розвитку культур національних меншин України; розробку та здійснення заходів щодо забезпечення реалізації права національних меншин України на національно-культурну автономію; опрацювання питань щодо створення мережі позашкільних навчальних закладів, які б забезпечили задоволення освітньо-культурних потреб національних меншин України, їх творчу самореалізацію, виховання поваги до народних звичаїв, традицій української нації та національних меншин України; вжиття заходів щодо прискореного прийняття Верховною Радою України Концепції державної етнона-

ціональної політики України, законів з питань поліпшення умов розвитку та застосування мов в Україні, а також з питань вдосконалення законодавства про національні меншини України; розгляд можливостей безоплатного надання будівель і споруд, що перебувають у державній власності та комунальній власності, для проведення національно-культурними товариствами культурологічних, освітніх, науково-просвітницьких та інших заходів; вивчення питання та здійснення в установленому порядку заходів щодо встановлення відповідно до законодавства мінімального розміру плати за оренду державного та комунального майна, що використовується зазначеними товариствами для забезпечення своєї діяльності [13].

Враховуючи гостроту соціокультурних проблем ромської меншини в Україні, у 2003 р. було розроблено та затверджено Кабінетом Міністрів цільову галузеву Програму соціально-духовного відродження ромів України на період до 2006 року, основною метою якої було: створення концептуальних підходів та шляхів інтеграції ромів в українське суспільство, реалізації представниками цієї етнічної групи соціальних, економічних і культурних прав та свобод, а також їх активної участі у державотворчих процесах. Реалізація заходів Програми сприяла створенню умов для збереження та розвитку культури ромів, створення закладів культури та освіти, інтеграції ромів в українське суспільство. У ряді областей, зокрема, Закарпатській, Одеській, Дніпропетровській, Кіровоградській та Київській місцевими органами влади були ухвалені регіональні програми соціально-духовного відродження ромів [14, с. 12].

Часто низький рівень соціально-культурно-

Таблиця 1

Зміни обсягів фінансування з Державного бюджету України програм підтримки культурно-інформаційних потреб етнічних меншин у 2007–2009 рр. [16]

№	Установи і програми	Обсяги фінансування за роками (тис. грн.)		
		2007	2008	2009
1	Держкомнацрелігій України Заходи щодо відтворення культури національних меншин та фінансова підтримка газет мовами національних меншин	2675,0	2675,0	1317,5
2	Заходи з реалізації Європейської хартії регіональних мов або мов меншин	963,0	963,0	96,3
3	Програма розселення та облаштування депортованих кримських татар і осіб інших національностей, що повернулись на проживання в Україну, їх адаптації та інтеграції в українське суспільство на період до 2010 року	71400,0	71420,8	53305,6
4	Міністерство культури і туризму України. Заходи з відтворення культури національних меншин	1500,0	1500,0	150,0
5	Держкомтелерадіо України Інформаційно-культурне забезпечення населення Криму у відродженні та розвитку культур народів Криму	571,9	842,6	945,1

го облаштування етносів зумовлений недостатністю матеріальної бази культури, гальмував розвиток, істотно уповільнюючи процеси відродження. Позитивним явищем було щорічне зростання суми видатків, що закладалися у держбюджет на розвиток національних культур: у 2001 р. – 167,0 тис. грн., у 2002 р. – понад 600,0 тис. грн., у 2003 р. – 1,0 млн. грн. [15] Щорічно у Державному бюджеті України передбачалися кошти на проведення заходів із задоволення культурних, інформаційних потреб етнотеншин. З нижченаведеної таблиці помітно, що асигнування виділялися відповідними органами влади за окремими програмами. Затверджене Кабінетом Міністрів України (2012 р.) розпорядження «Про затвердження плану Заходів щодо формування громадянської культури та підвищення рівня толерантності у суспільстві». Сприяла утвердженню толерантності як загальносуспільної цінності. Вона ставала основою консолідації етнічних груп українського суспільства та визначальним

пріоритетом у процесі формування цілісного етнонаціонального культурного простору. Затверджене Кабінетом Міністрів України (2012 р.) розпорядження «Про затвердження плану заходів щодо формування громадянської культури та підвищення рівня толерантності у суспільстві». Серед заходів – підтримання ініціатив інститутів громадянського суспільства у відзначенні днів національної культури, національних свят, а також здійснення культурно-мистецьких акцій, спрямованих на формування толерантності, поваги до культури, історії, звичаїв і традицій представників різних національностей [17].

Висновки. Отже, протягом досліджуваних років в Україні зусиллями органів державної влади і управління була вироблена загальна стратегія розвитку культури етнотеншин. Ця робота була багатопланова, багаторівнева і стосувалася різного роду завдань, що поставали в процесі організації культурного процесу в середовищі етноспільнот.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вейсова В.Е. Відродження духовної культури кримських татар (на прикладі театрального і декоративно-прикладного мистецтва 1990-2010 рр.). - Тавр. нац. ун-т ім. В.І. Вернадського. - Сімф., 2011. – 20 с.
2. Документи про розробку постанови Верховної Ради України «Про проведення парламентських слухань про виконання законодавства щодо розвитку загальної середньої освіти в Україні // АВР України. – Ф.1. – Оп.22. – Спр.7009. – 228 арк.
3. Листування №13 (706–897) // ПА МКТУ. – Ф. – Спр.27. – 12 арк.
4. Листування з Кабінетом Міністрів України з питань основної діяльності 1–30 квітня 1996 р. // ЦДАВО Укр. – Ф.5116. – Оп.19. – Спр.3353. – 76 арк.
5. Листування з Кабінетом Міністрів України з питань основної діяльності 2–30 вересня 1996 р. // ЦДАВО Укр. – Ф.5116. – Оп.19. – Спр.3358. – 128 арк.
6. Листування з міністерствами, відомствами, урядом АР Крим, обласними держадміністраціями, зарубіжними, міжнародними та іншими організаціями з питань діяльності національно-культурних товариств, фондів та об'єднань. 2 січня 1993 – 8 квітня 1993 р. // ЦДАВО Укр. – Ф.2. – Оп.15. – Спр.3627. – 279 арк.
7. Листування №14 (455–521) // ПА МКТУ. – Ф. – Спр.10. - 35. Арк.. (2009).
8. Листування з Адміністрацією Президента України з питань основної діяльності 12 лютого – 16 березня 1991 р. // ЦДАВО Укр.. – Ф.2. – Оп.15. – Спр.3025. – арк.115.
9. Листування з Верховною Радою України з питань основної діяльності 17 січня – 16 грудня 1994 р. // ЦДАВО Укр.. – Ф.5116. – Оп.19. – Спр.3260. – 86 арк.
10. Леонова А.О. Етнокультурна політика України: [монографія] / А.О. Леонова. – К.: ППК ПК, 1998. – 228 с.
11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Комплексні заходи щодо розвитку культур національних меншин України до 2005 р.» №1246/96 від 30 січня 2002 р. // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998-97-п>
12. Про підсумки діяльності Міністерства культури і мистецтв України у 2003 році // www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?.../2003/.
13. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2012 р. №236-р Київ «Про затвердження плану заходів щодо формування громадянської культури та підвищення рівня толерантності у суспільстві». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236-2012>
14. Розпорядження Президента України. Про заходи щодо реалізації державної політики у сфері міжнаціональних відносин, релігій і церкви: Прийнята 23 вересня 2005 року № 1172/2005-рп. // Урядовий кур'єр. – 2005. – 30 вересня. – С.12.
15. Указ Президента України «Про створення фонду розвитку культур національних меншин України» // Голос України. – 1992. – 30 квітня.
16. Указ Президента України «Про додаткові заходи з облаштування кримських татар, інших осіб, депортованих за національною ознакою, та їх нащадків, які повернулися чи повертаються на постійне місце проживання в Україні» від 14 травня 2010 року №615/2010 // <http://www.president.gov.ua/documents/index.php?start>
17. Указ Президента України «Питання Ради представників громадських організацій національних меншин в Україні» // Урядовий кур'єр. – 2000. – 26 липня.

Стаття надійшла до редакції 09.09.2014

REFERENCES:

1. *Veisova V.E.* Vidrozhennia dukhovnoi kultury krymskykh tatar (na prykladi teatralnoho i dekoratyvno-prykladnoho mystetstva 1990-2010 rr.) (The revival of the spiritual culture of the Crimean Tatars (for example, theater and arts and crafts 1990-2010 gg.)). *Tavr. nats. un-t im. V.I. Vernadskoho*. Simf., 2011. 20 p.
2. Dokumenty pro rozrobku postanovy Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro provedennia parlamentskykh slukhan pro vykonannia zakonodavstva shchodo rozvytku zahalnoi serednoi osvity v Ukraini (Documents on the development of the Verkhovna Rada of Ukraine «On the parliamentary hearings on the legislation on the development of secondary education in Ukraine). *AVR Ukrainy*. F.1. Op.22. Spr.7009. 228 p.
3. Lystuvannia №13 (706–897) (Correspondence №13 (706-897)). *PA MKTU*. F. Spr.27. 12 p.
4. Lystuvannia z Kabinetom ministriv Ukrainy z pytan osnovnoi diialnosti 1–30 kvitnia 1996 r. (Correspondence with the Cabinet of Ministers of Ukraine on the core activities of 1-30 April 1996). *TsDAVO Ukr*. F.5116. Op.19. Spr.3353. 76 p.
5. Lystuvannia z Kabinetom ministriv Ukrainy z pytan osnovnoi diialnosti 2–30 veresnia 1996 r. (Correspondence with the Cabinet of Ministers of Ukraine on the core activities of 2-30 September 1996). *TsDAVO Ukr*. F.5116. Op.19. Spr.3358. 128 p.
6. Lystuvannia z ministerstvamy, vidomstvamy, uriadom AR Krym, oblasnymy derzhadministratsiiamy, zarubizhnymy, mizhnarodnymy ta inshymy orhanizatsiiamy z pytan diialnosti natsionalno-kulturnykh tovarystv, fondiv ta obiednan. 2 sichnia 1993 – 8 kvitnia 1993 r. (Correspondence with ministries, agencies, government Crimea, oblast state administrations, foreign, international and other organizations on the activities of national cultural societies, foundations and associations. January 2, 1993 - April 8, 1993). *TsDAVO Ukr*. F.2. Op.15. Spr.3627. 279 p.
7. Lystuvannia №14 (455–521) (Correspondence №14 (455-521)). *PA MKTU*. F. Spr.10. 35. p. (2009).
8. Lystuvannia z Administratsiiei Prezydenta Ukrainy z pytan osnovnoi diialnosti 12 liutoho – 16 bereznia 1991 r. (Letters of Administration of the President of Ukraine on the core activities of February 12 - March 16, 1991). *TsDAVO Ukr*. F.2. Op.15. Spr.3025. p.115.
9. Lystuvannia z Verkhovnoiu Radoiu Ukrainy z pytan osnovnoi diialnosti 17 sichnia – 16 hrudnia 1994 r. (Correspondence with the Verkhovna Rada of Ukraine on core activities January 17 - December 16, 1994). *TsDAVO Ukr*. F.5116. Op.19. Spr.3260. 86 p.
10. *Leonova A.O.* Etnokulturna polityka Ukrainy: [monohrafiia] (Ethno-cultural policy in Ukraine: [monograph]). K.: *IPK PK*, 1998. 228 p.
11. Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy «Pro Kompleksni zakhody shchodo rozvytku kultur natsionalnykh menshyn Ukrainy do 2005 r.» № 1246/96 vid 30 sichnia 2002 r. (Cabinet of Ministers of Ukraine «On Measures to Develop Comprehensive cultures of national minorities in Ukraine by 2005.» №1246 / 96 dated January 30, 2002). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998-97-p>
12. Pro pidsumky diialnosti Ministerstva kultury i mystetstv Ukrainy u 2003 rotsi (On the results of the Ministry of Culture and Arts of Ukraine in 2003). www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?.../2003/.
13. Rozporiadzhennia Kabinetu ministriv Ukrainy vid 25 kvitnia 2012 r. № 236-r Kyiv «Pro zatverdzhennia planu Zakhodiv shchodo formuvannia hromadianskoi kultury ta pidvyshchennia rivnia tolerantnosti u suspilstvi» (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 25 April 2012 p. №236-year Kyiv «On approval of a plan for the development of civic culture and increasing tolerance in society.»). Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236-2012>
14. Rozporiadzhennia Prezydenta Ukrainy. Pro zakhody shchodo realizatsii derzhavnoi polityky u sferi mizhnatsionalnykh vidnosyn, relihii i tserkvy: Pryiniata 23 veresnia 2005 roku № 1172/2005-rp. (Order of the President of Ukraine. On measures to implement the state policy in the sphere of international relations, religion and the Church: accepted 23 September 2005 № 1172/2005 rp.). *Uriadovyi kurier*. 2005. 30 veresnia. P.12.
15. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro stvorenna fondu rozvytku kultur natsionalnykh menshyn Ukrainy» (Decree of the President of Ukraine «On the creation of a fund of cultures of national minorities of Ukraine.»). *Holos Ukrainy*. 1992. 30 kvitnia.
16. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro dodatkovi zakhody z oblashtuvannia krymskykh tatar, inshykh osib, deportovanykh za natsionalnoiu oznakoiu, ta yikh nashchadkiv, yaki povernulysia chy povertaiutsia na postiine mistse prozhyvannia v Ukraini» vid 14 travnia 2010 roku №615/2010 (President of Ukraine Decree «On additional measures for the resettlement of Crimean Tatars and other persons deported on ethnic grounds, and their descendants who have returned or are returning to permanent residence in Ukraine» dated May 14, 2010 №615 / 2010.). <http://www.president.gov.ua/documents/index.php?start>
17. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pytannia Rady predstavnykiv hromadskykh orhanizatsii natsionalnykh menshyn v Ukraini» (President of Ukraine Decree «Issues of representatives of public organizations of national minorities in Ukraine.»). *Uriadovyi kurier*. 2000. 26 lypnia.

Пекарчук Володимир Михайлович – кандидат історичних наук, доцент
Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка
Адреса: 91493, м. Луганськ, вул. Генерала Дідоренка, 4
E-mail: vladimirprkrk@rambler.ru

Pekarchuk Volodymyr Myhaylovych – PhD in historical science, associate professor
Luhansk state university of internal affairs named after E. O. Didorenka
Address: 4, General Didorenka Str., Luhansk, 91493
E-mail: vladimirprkrk@rambler.ru